

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIVALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IOTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi № 07/02/030

“27”
июн 2024-yil

EKSPLUATATION MATERIALLAR

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:

800000 – Qishloq, o'rmon, balq xo'jaligi va
veterinariya

Ta'lim sohasi:

810000 – Qishloq xo'jaligi

Ta'lim yo'nalishi:

60810100 – Qishloq xo'jaligini
mexanizatsiyalashtirish

Fan/modul kodi EM 2106	O'quv yili 2024-2025	Semestr 5	ECTS - Kreditlar 6
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim turi O'zbek/rus	Haftadagi dars soatlari 5-semestr – 6 s.	
Fanning nomi Ekspluatatsion materiallar	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	2.		
1. Ekspluatatsion materiallar	2.		
I. Fanning mazmuni:	I. Fanning mazmuni:		
Fanni o'qitishidan maqsad – Yonilg'i-moylash materiallari, texnik suyuqliklar xossalari bilish, tejamkor va oqilona foydalanish iqtisodiyot uchun muhim ahamiyatga ega, tashish, saqlash, ekspluatatsiya qilish, iste'molini samarali bosqarish, ularning sifat nazorati masalalarini amalda to'g'ri hal qilishga imkon beradi.	Fanni o'qitishidan maqsad – Yonilg'i-moylash materiallari, texnik suyuqliklar materiallari, mahsus suyuqliklarni avtomobilning ekspluatatsiya jarayonida ishlatalishi, ularning fizik-kimyoiy hossalarini ishlash sharorigiga qarab o'zgarishi va sifatini avtomobil ishiga ta'siri, shuningdek, bu materiallardan oqilona foydalanish va meyoralash haqidagi nazariy bilimlar, amaliy ko'nigmalarini hosl qilishdan iborat.		
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)	Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:		
1 – Modul. Neft va uni qayta ishlash maxsulotlari.	1 – Modul. Neft va uni qayta ishlash maxsulotlari.		
1-mavzu. Neft va uni qayta ishlash maxsulotlari haqida ma'lumotlar.	1-mavzu. Neft va uni qayta ishlash maxsulotlari haqida ma'lumotlar.		
"Transport vositalarida ishlataladigan ekspluatatsion materiallar" faniga kirish. Fanning mazmuni. Fanning vazifalari va manbalari.	Fanning mazmuni. Fanning vazifalari va manbalari.		
Neftning qisqacha tasifi. Neft va uni qayta ishlash maxsulotlari haqida ma'lumotlar. Dunyo bo'yicha neftni qazib olinishi. Respublikamizda neft va gaz sanoatoining rivojanishi.	Neft maxsulotlarning kimyoiy tarkibi va xossalari. Neft tarkibidagi uglevodorodtalar klassifikatsiyasi. Neft tarkibida azot, kislord, oltингugurt va boshqa moddalarning mavjudligi.		
2 – mavzu. Neft mahsulotlarning kimyoiy tarkibi.	2 – mavzu. Neft mahsulotlarning kimyoiy tarkibi.		
Neft maxsulotlarning kimyoiy tarkibi va xossalari. Neft tarkibidagi uglevodorodtalar klassifikatsiyasi. Neft tarkibida azot, kislord, oltингugurt va boshqa moddalarning mavjudligi.	Neft maxsulotlarning kimyoiy tarkibi va xossalari. Neft tarkibida azot, kislord, oltингugurt va boshqa moddalarning mavjudligi.		
3 – mavzu. Neftni qayta ishlashning asosiy usullari.	3 – mavzu. Neftni qayta ishlashning asosiy usullari.		
Neftni qayta ishlashning fizik (haydash) usuli. Neftni qayta ishlashning kimyoiy usuli. Neft maxsulotlarini tozalash.	Neftni qayta ishlashning fizik (haydash) usuli. Neftni qayta ishlashning kimyoiy usuli. Neft maxsulotlarini tozalash.		

Fan/modul kodi
EM 2106

O'quv yili
2024-2025

Semestr
5

ECTS - Kreditlar
6

Fan/modul turi
Majburiy

Ta'lim turi
O'zbek/rus

Haftadagi dars soatlari
5-semestr – 6 s.

Fanning nomi
Ekspluatatsion materiallar

Auditoriya
mashg'ulotlari
(soat)

Mustaqil
ta'lim
(soat)

Jami yuklama
Jami: 90
90
180

2-Modul.
Avtomobil benzinlari.

4 – mavzu. Avtomobil benzinlari.
Avtomobil benzinlarning sifatiga qo'yiladigan talablar. Avtomobil benzinlarning zinchligi va ekspluatatsion sifatini bildiruvchi fizik - kimyoiy hossalari. Benzinlarning zinchligi va qovushshoqligi. Yonilg'ining bug'lanuvchanligi, fiaksion tarkibi va uni dvigatel ishiga ta'siri.

5 – mavzu. Benzin hossalaring dvigatel ishiga ta'siri.
Benzinli dvigatellarda yonish jarayoni va benzin xossalari yonish jarayoniga ta'siri. Detonatsiya va uni kelib chiqish sabablar. Yonish maxsulotlariда Benzinlarning detonatsiyaga bardoshlik xossalari (oktan soni). Oktan sonini aniqlash va oshirish usullari. Detonatsiyaga qarshi prisadkalar va ularning ta'sir etish mehanizmi.

Dvigatellarda smola va qurum hosl bo'ishi sabablar. Yonish maxsulotlariда Zaharli komponentlar. Benzinlarning markalanishi.

3-Modul.
Dizel dvigatellari uchun yonilg'ilar.

6 – mavzu. Dizel yonilg'ilarining asosiy fizik-kimyoiy hossalari.
Dizel yonilg'ilarini sifatiga qo'yiladigan ekspluatatsion talablar. Dizel yonilg'ilarining asosiy fizik-kimyoiy hossalari (zichlik, bug'lanuvchanlik, qovushshoqlik xossalari).

7-mavzu. Dizel yonilg'ilarining yonish jarayoniga ta'sir etuvchi xossalari.
Dizel yonilg'ilarining yonish jarayoniga ta'sir etuvchi xossalari. Dizel yonilg'isining o'z-o'zidan alangananishi. Dizel yonilg'isining setan soni va uni yonilg'isining o'z-o'zidan alangananishi. Dizel yonilg'ilarining yonilg'isining o'z-o'zidan alangananishi. Dizel yonilg'ilarining past haroratdagi xossalari. Dizel yonilg'ilarining markalanishi.

4-Modul.
Transport vositalarida ishlataladigan moylash materiallari.

8 – mavzu. Gazsimon yonilg'ilarining qo'llanilishi.
Gazsimon yonilg'ilarining afzalliliklari va asosiy kamchiliklari. Suyultirilgan uglevodorod gazi. Normalanadigan sifat ko'rsatkichlari, komponent tarkibi. Siqilgan tabiiy gazlar. Normalanadigan sifat ko'rsatkichlari, komponent tarkibi. Kelgusida qo'llash mumkin bo'lgan yonilg'ilar turlari. Afzalliliklari va asosiy kamchiliklari.

5 – Modul
Transport vositalarida ishlataladigan moylash materiallari.

9 – mavzu. Ichki yonuv dvigatellari uchun moylar.
Motor moylarining asosiy vazifalari Motor moytariga qo'yiladigan ekspluatatsion talablar. Motor moylariga qo'shiladigan qo'shilmlar. Motor moylarining sifatini bildiruvchi sifat ko'rsatkichlari.

10 – mavzu. Motor moylarining klassifikatsiyasi.
Motor moyarinining mahalliy klassifikatsiyasi. Motor moylarining markalari va

qollash bo'yicha tavsiyalar.

Motor moylarining xorijiy klassifikatsiyasi. Motor moylarining SAE va API bo'yicha klassifikatsiyasi.

Motor moylarining ishlash jarayonida sifatini o'zgarishi. Motor moylarini almashtirish muddatlari.

11 – mavzu. Transmissioniya agregatlari uchun moylar.

Transmissioniya agregatlari uchun moylar. Transmission moylarining vazifasi va ishlash sharoiti. Transmission moylariga qo'yiladigan ekspluatatsion talablar.

Transmission moylarning asosiy xossalari.

Transmission moylar markalari va qollash bo'yicha tavsiyalar. Transmission moylarning xorijiy klassifikatsiyasi.

Transmission moylarining SAE va API bo'yicha klassifikatsiyasi. Transmission moylarni almashtirish muddatlari.

12 – mavzu. Plastik surkov moylari.

Plastik surkov moylarining vazifasi, talablar va ishlatalish sharoiti. Plastik surkov moylarning olinishi va ularning tarkibi. Plastik surkov moylarining asosiy hossalari. Antifiltracion surkov moylari. Antifiltracion surkov moylarining turlari va markalari. Konservatsion va zichlov surkov moylari.

6-Modul

Plastik surkov moylari.

13 – mavzu. Tormoz va amortizator suyuqliklari.

Tormoz suyuqliklarning sifatiga qo'yiladigan talablar. Vazifasi, tarkibi, ekspluatatsion xossalari, markalari va ishlatalishiga tavsiyalar.

14 – mavzu. Sovitish suyuqliklari.

Sovitish suyuqliklari turlari. Past temperaturada muzlaydigan suyuqliklar. Sifatiga qo'yiladigan talablar. Vazifasi, tarkibi, ekspluatatsion xossalari, markalari va ishlatalishiga tavsiyalar.

Gidrosistemalar uchun ishlataladigan suyuqliklar. Amortizator suyuqliklari.

7-modul.

Transport vositalarida ishlataladigan texnik suyuqliklar.

8- Modul

Neft maxsulotlarini sarfini, tejash, me'yorlash va yong'in chiqish xavfisligini ta'minlash.

15 – mavzu. Yonilg'i va moylash materiallarni tejash usullari.

Yonilg'i moylash materiallarni tejash usullari. Ekspluatasiya jarayonida yoqilg'i-moylash materialari sarfiga ta'sir qiluvchi omillar. Yonilg'i-moylash materiallarni tejash tadbirlari. Yonilg'i moylash materiallari sarfini me'yorlash. Yonilg'i mi saqlash usullari.

Yonilg'i moylash materiallarning yong'in chiqish jihatidan xavfisligi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsija etiladi:

- 1.Avtomobil texnikasi uchun yоqilg'i-energetik resurslari
- 2.Avtomobil benzinlari. Avtomobil benzinlari sifat ko'rsatkichlarining dvigatelning

ishonchli ishlashning ta'siri.

3.Dizel yoqilg'ilar. Sifat ko'rsatkichlari. Dizel yoqilg'ilarining sifatini yaxshilash bo'yicha tadqiqot usullari.

4.Neft mahsulotlarini sifatini oddiy usullarda aniqlash.

5.Muqqobil yoqilg'ilar. Uarning ishlatalishining ekologik va iqtisodiy ahamiyati.

6.Energetik vositalari uchun biogaz olish usullari.

7.Motor moylarning tarkibiga prissadka to'plamlarining qoshish yo'li bilan ularning ish resursini oshirish.

8.Transmission moylar. Avtomobillar uchun transmission moylarni tanlash.

9.Zamonaviy avtomobil surkov moylari. Qo'llanilishi va o'zaro almashevchanligi.

10.Plastik surkov moylarning quyuqligini aniqlash

11.Past haroratda muzlaydigan suyuqliklar-antifrizlar. Sifat ko'rsatkichlari va xususiyatlari.

12.Maxsus suyuqliklar.Gidravlik moylar

13.Tormoz suyuqliklarini xossalari o'rganish

14.Amortizator suyuqliklari, ularning vazifasi, tarkibi, ekspluatatsion xossalari markalari va ishlatalishiga tavsiyalar.

15.Neft mahsulotlarini starfimi me'yorlash, tejash yo'llari va yong'in chiqish jihatidan xavfsizligini ta'minlash.

IV. Laboratoriya ishlari bo'yicha quyidagi mavzular tavsya etiladi:

1. Benzinlarning asosiy fizik-kimyoiy xossalari bo'yicha sifatini aniqlash.
2. Benzinlarning fraksion tarkibini va oltan sonini aniqlash.
3. Dizel yonilg'isining asosiy fizik-kimyoiy xossalari bo'yicha sifatini aniqlash.
4. Dizel yonilg'isining fraksion tarkibini aniqlash.
5. Dizel yonilg'isining past haroratagi xossalarni aniqlash.
6. Dizel yonilg'isi tarkibida suvning miqdorini aniqlash.
7. Dizel yonilg'isi tarkibidagi suvni yo'qotish (suvsizlantirish)ni aniqlash.
8. Motor moylarning asosiy fizik-kimyoiy xossalari bo'yicha sifatini aniqlash.
9. Motor moylarning ifloslanish darajasini aniqlash.
- 10.Motor moylarning alangalanish xaroratini aniqlash.
- 11.Moylarning tarkibidagi mexanik birikmalar mavjudligini aniqlash.
- 12.Plastik surkov moylaring bir jinsligi va eruvchanligini aniqlash.
- 13.Plastik surkov moylarning tomchilab tushish xarorati aniqlash.
- 14.Antifrizning asosiy fizik-kimyoiy xossalari bo'yicha sifatini aniqlash.
- 15.Tormoz suyuqliklarning asosiy fizik-kimyoiy xossalari bo'yicha sifatini aniqlash.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:

1. Neft mahsulotlarining istroflarni kamaytirish yo'llari.
2. Neft tarkibidagi uglevodaroqlarning klassifikatsiyasi.
3. Neft va uni qayta ishlash mahsulotlari.
4. Neftni qayta ishlash usullari.

5. Neft mahsulotlari sarfini me'yorlash, tejash yo'llari	47.Tormoz suyuqliklarininingasosiy vazifasi va ularning sifatiga qo'yildigan talablar
6. Neft mahsulotlарини yong'in чиқиш жиҳатидан xавфисигини та'minlash.	48.Transmission moylarning asosiy vazifasi va ekspluatatsion talablar
7. Neft mahsulotlарини tozalash.	49.TransniSSION moylarning sinflanishi va markalar
8. Neft mahsulotlарини isrof bo'lish turlari.	50.TransniSSION moylarning xorijiy klassifikatsiyasi
9. Neftni qayta ishlashning fizik (haydash) usullarining mohiyati.	51.Avtomobil yonilg'i-moylash materiallарини tejash usullари.
10.Neftni qayta ishlashning kimyoviy usullarining mohiyati.	52.Ekspluatatsiya jarayонида yodqilg'i-moylash materiallарини sarfiga tasir qiluvchi omillar.
11.Yonish kamerasida qurum hosil bo'lischening sabablarini va uni oldimi olish.	53.Yonilg'i-moylash materiallарини tejash tadbirlари.
12.Yonilg'i-larning sifatini oshirish yo'llari.	54.Maxsus avtovtransport vostitalari uchun yonilg'i sarfimi me'yorlash.
13.Yonilg'i-larning chala yonishining sabablarini va oqibatlari.	55.Moylash materiallарини sarfimi me'yorlash.
14.Yonilg'i-larning fraksion tarkibi yonuvchi aralashma hosil bo'lischeniga ta'siri.	
15.Yonilg'i-larning kimyoviy tarkibi yonuvchi aralashma hosil bo'lischeniga ta'siri.	
16.Yonilg'i-larning yonish jarayонига ta'sir etuvchi xossalari.	
17.Yonilg'i-larning yonuvchi aralashma hosil bo'lischeniga ta'siri.	
18.Yonilg'i-larning yonuvchi aralashma hosil bo'lischeniga ta'sir etuvchi xossalari.	
19.Yonilg'i-larni moyorga keltirish asosları.	
20.Yonilg'i va moylash materiallарини moyorda ishlashish asosları.	
21.Benzinlarning kimyoviy tarkibi detonatsiya sodir bo'lischeniga ta'siri.	
22.Benzinlarning detonatsiyaga bardoshlik xossalari.	
23.Benzinlarning fizik-kimyoviy xossalari va ularni dvigatel ishiga ta'siri.	
24.Benzinlarning smolanishiga sabab bo'ladigan omillar.	
25.Yoqilg'i-harmini oqilona saqlash.	
26.Dizel yonilg'i-larning asosiy xossalari.	
27.Dizel yonilg'i-larning kimyoviy tarkibi uning xossalarga ta'siri.	
28.Dizel yonilg'i-larning o'z-o'zidan alangalanish qobiliyat.	
29.Dizel yonilg'i-isining yonish jarayонига ta'sir etuvchi xossalari.	
30.Dizel yonilg'i-larning asosiy fizik-kimyoviy xossalari.	
31.Dizel yonilg'i-isining qurum va o'tirindilar hosil bo'lischeniga moyilligi.	
32.Dvigatellarda detonaatsiya kelib chiqish sabablar.	
33.Dvigatellarda smola va qurum hosil bo'lischening sabablarini va oqibatlari.	
34.Gazsimon yonilg'i-larning asosiy afzalliklari va kamchiqlikleri. Gazsimon yonilg'i-larning ishlatish sohalari.	
35.Kelguisida qo'llanishi mumkin bo'lgan yonilg'i-ilar.	
36.Konservatsion surkov moylarning ishlatiish sharoiti	
37.Motor moylariqa qo'yiladigan ekspluatatsion talablar. Moylarga qo'shiladigan qo'shilimalar.	
38.Motor moylarning klassifikatsiyasi.	
39.Motor moylarning xorijiy klassifikatsiyasi.	
40.Motor moylarning sifatini bildiruvchi sifat ko'rsatkichlari.	
41.Plastik surkov moylarning asosiy vazifasi va ularning sifatiga qo'yiladigan talablar.	
42.Plastik surkov moylarning xossalari.	
43.Plastik surkov moylarning turllari.	
44.Sovitish suyuqlariningasosiy vazifasi va ularning sifatiga qo'yiladigan talablar.	
45.Past temperaturada muylaydigan suyuqliklar.	
46.Tormoz va amortizator suyuqliklari.	

3. VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar).	Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:
	<ul style="list-style-type: none"> Transport vostitalarida ishlatalidigan materiallarning hozirgi davrdagi hollatva kelajakda rivojanishi, nefdan yonilg'i va moylar ishlab chiqarishning zamonaviy va eng arzon tehnologiyalari to'g'risida tassavvurga ega bo'ladi; Avtomobillar ekspluatatsiyasida yonilg'i, moylash materiallari va mahsus suyuqliklar, yelmlar, germetiklar, rezinalar, ularning fizik-kimyoviy hossalarini avtomobil ishlag sharoitoriga qarab ozganishini va sifatini dvigatel ishiga ta'sirini bilish imkoniyatiga ega bo'ladi;
4. VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:	<ul style="list-style-type: none"> Yonilg'i-moylash materiallari va mahsus suyuqliklar hossalarini,sifatini va teknik ko'rsatkichlarini baholash,ulardan foydalanishda sohadagi ilg'or tehnologiyalarni qo'yish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'ladi;
5. VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:	<ul style="list-style-type: none"> ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); guruuhlarda ishlash; taqdimatlarni qilish; individual loyihalar; jamo bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6. IX. Talabalar reytingini aniqlash tartibi	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqidagi mustaqil mushohnada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p> <p>X. Talabalar reytingini aniqlash tartibi</p> <p>Kreditlar dasturda ko'rsatilgan ta'lim natijalarini aks etirigan taqdirdagina to'lanadi. Agar talaba belgilangan natijalarga erisha olmasa, kreditlar ishlatalmaydi. O'quv natijalarini aks ettiruvchi talaba tomonidan olingan kreditlar miqdori dastur elementiga berilgan kreditlar miqdoriga teng.</p>

<p>X. Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alimova Z.X. Transport vositalarida ishlataladigan ekspluatatsion materiallar. Darslik, –Т.:VNESHINVESTPROM – 2019.– 250 b. 2. Hakimov R.M. Transport vositalarda ishlataladigan ekspluatatsion materiallar. Darslik, –Т.:VNESHINVESTPROM – 2022.– 242 b. 3. Alimova Z.X. Transport vositalarda ishlataladigan ekspluatatsion materiallar: O'quv qo'llanna/-Т.: «Fan va texnologiyu», 2014, -165 b. 4. Барханаджян А.Л. Эксплуатационные материалы, применяемые в транспортных средствах. Учебник. – Т.: «VNESHINVESTPROM» nashriyoti, 2019 – 230.
<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Кириченко Н.Б. Автомобильные эксплуатационные материалы. Учебное пособие – М.: Изд-Центр «Академия», 2015 г. 6. Leffler, WilliamL. Petroleum Refining in Nontechnical Language — 4thed. Printedinthe United States ofAmerica.Newyork, 2011. 7. Синельников А.Ф., Балабанов В.И., Автомобильные топлива, масла и эксплуатационные жидкости. Краткий справочник. – М.:ЗАО «КСКИ» «За рулем»,2003 г. 8. Z.X. Alimova, J.R.Qulmuxamedov. Neft maxsulotlarini fizik va kimyoviy tahlili. O'quv qo'llanna –Т.: «NOSHR»,– 2013 у. 9. Matkarimov.E. Avtomobilarga ishlataladigan ashylolar. Toshkent. “Talqin” – 2008. 10.Смирнов А. В. Автомобильные эксплуатационные материалы. Учеб. пособие / НовГУ им. Ярослава Мудрого. – Великий Новгород, 2004. – 176 с. 11.Данилов В.Ф. и др. Масла, смазки и специальные жидкости. Учебное пособие–Елабуга: изд-во филиала К (П) ФУ 2013. – 216 с. 12.Гнатченко И. И. и др. Автомобильные масла, смазки, присадки: Справочное пособие.– М.: ООО Издательство «Полигон», 2000. – 360 с. 13.Батенев Р, Сафонов А, Ай Ушаков, В.Шергалис Моторные масла, Альфа-Люб. Москва-Санкт-Петербург, 2004 г.
<p>Foydalanishga tavsija etiladigan internet saytlari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.zivonet.uz 2. www.bookboon.com 3. http://www.bilm.uz 4. http://www.edu.uz – texnika yutuqlari va ilmiy maqolalar 5. http://www.audi.de – avtomobililar to‘g‘isida 6. http://www.colibri.avto.ru – книги для автомобилистов 7. http://www.motorpage.ru/dopoborudovaniye/avtohimiya/ 8. http://www.as066.narod.ru/pr.e.g.htm 9. https://www.autokrot.ru/category/sistema-ohlazhdeniya/

<p>8. O'quv dasturini ishlab chiqqan oly ta'lim muassasi nomi: Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti “Muhandislik texnikasi” fakulteti “Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish va servis” kafedrasи</p>
<p>9. Tuzuvchi: Razzakov T. X. – “Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish va servis” kafedrasи dotsenti.</p>
<p>10. Taqrizchilar: E.Eshdavlatov– QarMII, “Transport vositalari muhandisligi” kafedrasi professori. Toirov I. – QarMII, “Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash-tirish va servis” kafedrasi dotsenti</p>